

- **I gamla kvarteret**

ur Dagens Nyheter den 15 april 1961

Jag står i det gamla gathörnet. Biografen två hus ned är borta. Där såldes TV-apparater ett slag. Nu går en man där inne i skjortärmarna och arrangerar skumplast. Intill mitt ben, strax ovanför knäet, har jag pappershandelns fönsterbleck. Sist var det lagom för armbågen. Plåten och färgen har spruckit upp i små kratrar av rost och spröda spån. Jag kan peta bort hela blecket med fingret.

Gatorna är enkelriktade. Stora bilforor med släp dundrar norr ut mot utfarterna, och norr ifrån snor privatbilarna in i stan och byter fil hysteriskt.

När jag bodde här var allting dubbelriktat och låg fjärran från trafik och genomfartsleder, långt borta i stadens utkant. Men en gång 1927 smällde en brödbil ihop med en mjölkkärra. Vi talade om det i årtal.

Den ena mjölkbutiken är borta.

Dessa små mjölkkärror var enkla men fängslande fordon. Konstruktionen var mästerlig, tillvaratagandet av utrymmet rationellt. Kusken satt på en skiva med benen åt sidan längst bak och hade, om jag minns rätt, en vev att dra åt bromsklossen med på bakhjulet. Det roliga var att det skramlade något vansinnigt i Birkastans gråsten när han kom, men allting hängde med.

Trettifem år efteråt minns jag hur kusken såg ut, liksom mannen som kom med isblocket i den stora tångens bett, liksom sophämtarna och kolbärarna från vedbutiken. Vedbutiken säljer TV.

De sade alltid något skämtsamt till mig. Vad de sade har jag glömt. Men jag minns hur de såg ut. Det var före folkhemmets tid. De var underliga människor, socialister som varken trodde på amiral Lindman eller C G Ekman.

I hörnhusets mäktiga embonpoint till burspråk känner jag igen det stora fönstret två trappor upp. Det är tre rutor. Innanför står samma jättelika bronshund som förr. Nu har den stått där i fyra årtionden. Rutorna speglar lika dystert som förr. Under en revolutionär period gick jag alltid förbi och förbannade denna hund, äganderätten och det borgerliga samhället. Alla bara samlade på sig saker i sina våningar, buntade ihop sina prylar och lade undan i garderober och höll fast vid meningslösa ägodelar och bronshundar.

Nu har jag själv buntat ihop lite och för övrigt varit på auktionsbutiken i Moskva. Men jag tycker fortfarande hunden är ful. Ingen där inne i våningen har kanske tittat på den på fyrtio år. Rutorna är alldeles blanka och plåtsvarta. Allting är ledsamt och trist.

Över gatan går den gamle grossisten, som hade ett nederlag i källaren uppe vid hörnet. Han var gammal redan då. Jag tycker han har samma rock och samma ansikte, körsbärspiggt och rödkindat friskt. Han måste vara 80 år. Innehavare av nederlag kan kanske inte bara dra sig tillbaka - som mjölkkuskar. Han ställer sig och läser löpsedlarna, och så går han tillbaka i sitt nederlag.

Jag går också in i den gamla porten, genom trapphuset ut på gården. Där, i bottenvåningen i gårdshuset, ser jag igen ett fönster jag känner igen. Det i burspråket med hunden har jag aldrig vetat vem som bodde innanför. Här bodde, som det hette förr, en fin fröken; men något snål. Hon var känd för nattliga utflykter kring soptunnorna, då hon letade efter något värdefullt som tanklösa medmänniskor hade slängt bort.

Jag ser hennes skugga innanför rutornas oljeblanka yta. Mycket mer såg jag heller aldrig förr. Fyra årtionden bakom samma fönster, fyra meter från soptunnorna. Stalin, Hitler och Lenin med, har kommit och gått och den 28:e har hon betalat sin hyra varje månad varje år.

Jag med, för den delen, har kommit och gått, för jag bor långt utanför stenstaden och kommer sällan till denna gata. Det ska vara ett ärende. Jag går och ser de gamlas oförändrade ansikten. Men skulle kunna tro att de legat i sprit och lyfts fram, oförändrade, ur sina hyrda våningars dunkel när jag kommer förbi.

Dessa gamla jag såg och bara sällan pratade med kom ur 1800-talet. De var alltid rädda på spårvagnshållplatsen, för de trodde inte de skulle komma med. Bara spårvagnen syntes om hörnet blev de rädda fast de stod så långt fram de kunde för att stiga på. Cyklar var märkvärdiga när de växte upp. Sina första resor gjorde de ute i landskap där det fortfarande fanns ängar och hult, på hästkärra eller - det berättade en - på Kinda kanal.

Det är inte underligt att de ser försagda ut 1961 på den enkelriktade gatan, medan folk flyger runt i universum ovanför dem. Jag stiger ned i S:t Eriksplans tunnelbanestation och kommer inte tillbaka på fem år.

Jolo